

West Nile တာဆါအယာ

West Nile တာဆါအယာမုတ်မန့လဲဉ်.

West Nile တာဆါအယာအါဒေတ်တကွာ မုတ်ဒေတ်တ ဆူးတါ ဆါလ၊ အဘဉ်ကူဘဉ်ကဲတါခီဖျါပုလ၊ ပစါ အုဉ်ဘဉ်အီ အအိဉ် န့ဉ်လီ. တာဆါအယာအံ့မုတ် **flavivirus** တ ကလုဉ်, လ၊ အ ဘဉ် ထွဲဒီး တါလီကီသ့ဉ်ကျါဖိဇာ (dengue) ဒီး တါ ညဉ် ကီ ဘီဗာ (yellow fever) တာဆါန့ဉ်လီ. ဘဉ်တါယု ထံဉ် သုဉ်ညါအီ အဆိကတါတဘျီဖဲကီအဖဲရက၊ ကလံးစိးတက ယဲဖဲ ၁၉၉၉ နံဉ်ဒီးစးထီဉ်အိဉ်ဝဲဖဲ မံဉ်နံဉ်စိထီဉ်ကီဖဲဉ်အပူ စးထီဉ်လ၊ ၂၀၀၂ နံဉ်န့ဉ်လီ.

West Nile တာဆါအယာ မုတ်တါလ၊ အ လီ ဘဉ် ယိဉ်ဝဲထဲလဲဉ်.

အါဒေတ်တကွာပုလ၊ အဘဉ်ကူဘဉ်ကဲဒေတ်တာဆါအယာအံ့ န့ဉ်တအိဉ်ဒီးတာဆါအပနီဉ် မုတမုတ် တါဆူးတာဆါတဆံးတ ကွာ အပနီဉ်လ၊ အတမုတ်တီးကူတါဆါဘဉ်န့ဉ်လီ. ညီနုတ်တာဆါ အပနီဉ်ကဖျါထီဉ်ဒေတ်သတုကလုဉ်ဖဲလ၊ ၁-၂ နံ့အတီပုဖဲ ပစါ စးထီဉ်အုဉ်ဝဲ အလီခဲန့ဉ်လီ. တါဆူးတာဆါတဆံးတကွာ ဖဲလ၊ အဖဲကဲထီဉ်သးခီဖျါ **West Nile** တာဆါအယာ လ၊ အပဉ် ယုဉ်ဒီးတာလီကီ, တါခိဉ်သုဉ်ယံဆါ, ညဉ်ထုဉ် မုတမုတ် တါ အဆါအ ကဲဗဲဆါ, ဒီးတာကပြုထီဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

ဘဉ်သုဉ်သုဉ်ပုလ၊ ဘဉ်ကူဘဉ်ကဲဒီးတာဆါအံ့ အစု၊ ကတါ ၁ မျးကယ၊ ကအိဉ်ဒီးခိဉ်န့ဉ်ညိးအပနီဉ် (**encephalitis**) မုတမုတ် ခိဉ်န့ဉ်သလီညိး(**meningitis**) (ခိဉ်န့ဉ်ညိးဂီထီဉ် မုတမုတ် ခိဉ်န့ဉ်အယဲဖဲအကပိဉ်ကယညိးထီဉ်) န့ဉ်လီ. ပု လ၊ အိဉ်ဒီးနာဘိတာဆါလ၊ အအိဉ်ဒိဉ်မုတ်မုတ်သုဉ်တဖဉ်ဘဉ်သုဉ်သုဉ် အတါကီထီဉ်ကဆုဉ်, အခိဉ်သုဉ်ယံကဆါ, အကီဘိဖုဉ်ဆ ၁.ဒီးကဘိးဒဲန့ဉ်လီ. ဘဉ်သုဉ်သုဉ်တာဆါအံ့ ကဲထီဉ်တါ သးကဒဲကဒါချုသးဒီး, နီခိဉ်တါဟူးတါဂဲ အတါဆိတလဲ, တါ ထီဉ်,တါ သးသပု, ဒီးတာလီ ဘျုသုဉ်န့ဉ်လီ.

ဘဉ်သုဉ်သုဉ်တါကီညါထီဉ်ကုလ၊ နာဘိတာဆါလ၊ အအိဉ်ဒိဉ် မုတ်မုတ်အံ့ ကယံဒဲဒဲအလါတဖဉ်အလါဒီးပု ဆါတနီ နီ ကဆူး ဆါဝဲထီဉ်န့ဉ်လီ. ပုလ၊ အိဉ်ဒီးနာဘိတာဆါလ၊ သးအကျါ အကျဲတာဆါအကျါ ၁၀ မျးကယ၊ ကသံကွဲဒဲဒဲန့ဉ်လီ. တ

အိဉ်ဒီးတာကုစါယါဘျါတာဆူးတာဆါအဂု အဂု လ၊ အအါနု ဒီးတာအံးထွဲကွာထွဲအတါဆိဉ်ထွဲမ၊ စါ န့ဉ်လီ. ဘဉ်သုဉ်သုဉ် အလီအိဉ်လ၊ တါဘဉ်ထီဉ်တာဆါဟံဉ်ထဲဒေတ်လ၊ တါဆါတါ အိဉ်သးနးအါန့ဉ်လီ.

ပုလ၊ အိဉ်ဒီး West Nile တာဆါ အယာ အတါလီ ဘဉ်ယိဉ်မုတ်မန့တဖဉ်လဲဉ်.

တာဆူးတာဆါကဲထီဉ်အသးသုလ၊ ပုလ၊ သးအနံဉ်အလါကိးပတီ ဒီးန့ဉ်လီ. နဲလဲဉ်ဂု, မုတ်တါလီ ဘဉ်ယိဉ်ဒိဉ်ဒိဉ်မုတ်မုတ်လ၊ ပု ဆါ လ၊ အသုဉ်ကုသးပုဒီးအအိဉ်ဒီးနာဘိတာဆါလ၊ သးအ ကျါ အကျဲအတါဂါစါဒီးတာဆူးတာဆါလ၊ အနး အဂီန့ဉ်လီ.

ဖဲလ၊ မံဉ်နံဉ်စိထီဉ်ကီဖဲဉ်အပူ, ဘဉ်တါထံဉ်န့ဉ်ဒဲဒဲ **West Nile** တာဆါအယာသကုဆးဒီးကီဖဲဉ် အပူ န့ဉ်လီ. လီက ဝါ လ၊ အလီ ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ယးဒီး **West Nile** တာဆါအ ယာ အအါကတါအလီလ၊ အပဉ်ယုဉ်ဒီးတာသုဉ်တါဖျးအလီကဝါ ဖဲမံဉ်နံဉ်စိထီဉ်အမုတ်န့ဉ်ဒီးမံဉ်နံဉ်စိထီဉ်အလီခါသးန့ဉ်လီ. ပုလ၊ အဖဲမ၊ တါလ၊ တါချု မုတမုတ် ပုလ၊ အပဉ်ယုဉ်လ၊ တါ ဟူးတါဂဲ အပူ လ၊ တါချု သုဉ်တဖဉ်အိဉ်ဝဲလ၊ တါလီ ဘဉ်ယိဉ် ဒိဉ် အါအလီမုတ်လ၊ အဝဲသုဉ်ဘဉ်သဂါဒီးပစါ တါယာအါအလီန့ဉ် လီ.

ပစါလ၊ အရုလီ West Nile တာဆါ အ ယာ မုတ်ပစါနဲလဲဉ်တကလုဉ်လဲဉ်.

ဖဲမံဉ်နံဉ်စိထီဉ်ကီဖဲဉ်အပူ, ပအိဉ်ဒီးပစါအကလုဉ် ၅၀ ယ ဉ်ယုဉ်ဘဉ်ဆဉ်တမုတ်ပစါလ၊ အဆူးအီပု သုဉ်ခဲလ၊ ဉ်ဘဉ်. ပစါ လ၊ အအိဉ်ဒီး **West Nile** တာဆါအ ယာ အခိဉ်သုဉ် လ၊ ပကီ ဖဲဉ်အပူ မုတ် **Culex tarsalis** အကလုဉ်န့ဉ်လီ. ညီနုတ် ထံဉ်န့ဉ်ဒဲဒဲပစါ သုဉ်တဖဉ်အံ့ လ၊ တါလီလီ ပျီအလီဒဲအမုတ် စံဉ်ဇု ပု ဇု အပူ ဒီးတာပ၊ ခိဉ်လ၊ အဝဲသုဉ်ဒဲဒဲလီ ဝဲလ၊ ထံကျါ ညီဉ်အလီဒဲဒဲတါပုလီ ထံအကျါ ပု ဒီးဟံဉ်ကဝါ စုဉ်စိဉ်အလီ တ ဖဉ်န့ဉ်လီ. ပစါ အံ့ မုတ်ပစါ လ၊ အဂါဆုဉ်ဒီးယု ဝဲဒဲန့ဉ်တဘျုး : မံလဲဉ်စးထီဉ်တါလီလ၊ အဘဉ်တါမ၊ လဲ ထီဉ်လဲ ထီဉ်အလီ န့ဉ်လီ. အတါအိဉ်အခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိအဆါ ကတီစးထီဉ်ဖဲဟါ လီ ခိအကတီဒီးမုတ်ဆုဉ်ထီဉ်သိအကတီ န့ဉ်လီ.

WEST NILE VIRUS DISEASE

တၢ်မၤန့ၢ် **West Nile** တၢ်ဆါအ ယၢ်သ့လၢတၢ်ဝးတရံး အပူၤ လၢ အဘၣ်ထွဲဒီးပစိးဒီးထီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါကတီၢ်, ထီၣ် ဖိ လံၣ်ဖိလၢ အိၣ်ဒီးတၢ်ဆါအယၢ်အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ် ဋးဒီး ဒီး ပစိး တၢ်ယၢ်

လၢ အရၤလီၤတၢ်ဆါအယၢ်အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒီးအတၢ်အိၣ်သး, ဒီးပုၤ ၁ ကူပူၤ ကညီအတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလၢ အမ့ၢ်တၢ်အမိၢ်ပုၤလၢ အလုၤ ၼာၤစိဝဲဒၣ်တၢ်အကတီၢ်ဒီးတၢ်လီၤဖဲလၢ တၢ်ကဲထီၣ်သးအလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အဒိၣ်အအါဘၣ်ယးဒီး **West Nile** တၢ် ဆါအယၢ်ဖဲမံၣ်န့ၣ်စိထီၣ် ကီၢ်စၣ် အပူၤ ညီန့ၢ် စးထီၣ် အသး

ဖဲလၢ လၢယုၤ လံတတ်တုၤ လီၤ လၢ လါဖဲပထုဘၣ်တတ်, လီၤ ဆီ ဒၣ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်ဖဲလၢ တၢ်ကလၢဒိၣ်န့ၢ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ် ခုၣ် လၢ အမၤ ညီန့ၢ်သးအကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတြီဆါဝဲဒၣ် West Nile တၢ်ဆါ အယၢ်တဖၣ်သ့လၢ ကျဲးလဲၣ်.

ကျဲးအဂၤကတၢၢ်လၢတၢ်တြီဆါဝဲဒၣ် **West Nile** တၢ်ဆါအ ယၢ်

တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဒိသဒါ လီၤ နနီၢ်ကစၢ်သးဒီးနဟံၣ်ဖိယိဖိတဖၣ် ဒီဖျိတၢ်ဟးဆွဲးဝဲဒၣ်ပစိးတၢ်ယၢ်အ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်-

- ဟးဆွဲးတၢ်ဟူးဂဲၤဖဲမၤတၢ်လၢတၢ်ချၢဖဲမ့ၢ်ဟါလီၤသိဒီးမ့ၢ်ဆုၣ် ထီၣ်သိအကတီၢ်, မ့ၢ်ပစိးအါအါဂီၢ်ဂီၢ် ဟး ယုအိၣ်အဆၣ်အဆါကတီၢ်, လီၤဆီဒၣ်တၢ်စး ထီၣ်ဖဲလၢယုၤလံတုၤလီၤလၢ လါဖဲပထုဘၣ်.
- စူးကါကသံၣ်မၤသံတၢ်ဖိယၢ်လၢ အပၣ်ဒီး **DEET** ဒ်အလံၣ်ကတၢၢ်ဟးစုန့ၣ်ကျဲးအသိး - **DEET** အါ န့ၢ် ၃၀ မျးကယၤမ့ၢ်တၢ်လၢ အပူၤဖျဲးဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဒီးကဲ ထီၣ်ဝဲဒၣ်သ့လၢပုၤဒိၣ်တုၤခိၣ်ပုၤဒီးဖိသၣ်ခံလါဆူအဖိခိၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်မၤသံတၢ်ဖိယၢ်လၢ အကဲထီၣ်သးသ့အဂၤတ ဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်picaridin, **IR3535**ယ ပနီကျဲးအသိဒီးယုၢ်ကလုး ထား (စ)အ သိ န့ၣ်လီၤ. စူးကါထဲဒၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ အအိၣ်ဒီး တၢ်ဒိသဒါ န့ၣ်ခိၣ်ယၢ်ခၢၣ်စးကရၢ **(Environmental Protection Agency)** အတၢ်မၤနီၣ်မၤယၢ်မိၤ န့ၣ်တက့ၢ်.
- အိၣ်ကတၢၢ်ကတီၢ်ဟံၣ်သးလၢ တၢ်ကူတၢ်သိဒီးတၢ်အ ပိးအလီလၢတၢ်စူးကါ **permethrin** တၢ် ဖိတၢ် လံၤ အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကူကၢတၢ်လၢ အဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး, စုကၢစုဒုၣ်ထီဒီး ဖျိၣ်ခံထီခိၣ်.
- တဘၣ်ပျဲန့ၣ်ပစိးလၢ နဟံၣ်ပူၤဒီးဘျးသဒါ ယၢ်နဝဲတြီဖိဒီးဝဲၣ် တီဖးဒိၣ်တဖၣ်.

လၢတၢ်ဒိသဒါ လီၤ နနီၢ်ကစၢ်သးဒီးနဟံၣ်ဖိယိဖိလၢ ပစိးတၢ်ယၢ် အ့ၣ်အတၢ်ဆွဲးတၢ်ဆါအဂၤ အဂၤတဖၣ်ဖဲမံၣ်န့ၣ်စိထီၣ်ကီၢ် စဲၣ် ပူၤ အဂီၢ်-

- လူကွံၣ်ထံလၢ အအိၣ်တအၢၣ်သးလၢ တၢ်ပူၤတၢ်လီၢ်တ ဖၣ်အပူၤလၢ နဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ယၢ်အစုၤကတၢၢ်တနွံတဘျီလၢ တ ၼာၤတြီဆါဝဲဒၣ်ပစိးတၢ်ယၢ်အတၢ်ဒိၣ်လီၤ အလီၢ်တဖၣ်.
- ထံစဲၤ, ဖိကီ/အခံဒါ, ဆၣ်ဖိကီဖိအစူး, ထီၣ်ဖိလုၣ်ထံအ လီၢ်, တၢ်လုၣ်ထံအလီၢ်လၢ အဆံး, ဒီးအဂၤအဂၤတဖၣ်.
- သမံသမိးကွံၣ်ထံယုၤလီၤ အကျိးဒီးထူးကွံၣ်သ့ၣ်လုၣ် တၢ်လုၣ်ခဲအံၤခဲအံၤလၢ တၢ်မၤလီၤတၢ်ဘၣ်ယးထံယုၤ လီၤဝဲဒၣ်ဂုၤဂုၤဘၣ်ဘၣ်.
- မၤယံးထီၣ်တၢ်ကျၢၢ်ဘၣ်တၢ်ပျိၢ်ထံအလီၢ်အခိၣ်ကျၢၢ် ယံးယံးဒ်သိးထံပးထီၣ်တန့ၢ်အဂီၢ်.
- ကျၢၢ်ဘၣ် ယၢ်တၢ်ဟံၣ်ထံအလီၢ်ယံးယံး (အဒိ-တၢ်ဟံၣ်မ့ၢ်ခိၣ်ထံ အဒါ)
- ထၢန့ၢ်မၤပျဲသ့ၣ်ကအိၣ်ပူၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ် မ့တမ့ၢ် မဲး.
- စူးကါကဒါက့ၤသိလုၣ်အခိၣ်ပၣ်လၢ အလီၢ်လံၤတဖၣ်မ့တမ့ၢ် ဟံၣ်အိၣ်တၢ်လီၢ်လၢ အဒိယၢ်တၢ်စူၤထံတသ့အ လီၢ်.

Minnesota Department of Health
 Vectorborne Diseases Unit
 PO Box 64975
 St. Paul, MN 55164
 651-201-5414
www.health.state.mn.us

West Nile Virus Disease – Karen (4/11/19)
လၢတၢ်မၤန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိးအံၤလၢ အကွၢ်ဂီၤလီၤဆီလိာ်သးအဂီၢ်, ကိး ဘၣ်ဖဲ- 651-201-5414. ဖဲကျဲးထူးထီၣ်ဖဲစးခိၣ်လၢတၢ်စူးကါ က ဒါ က့ၤအိၣ်သ့အပူၤတက့ၢ်.